

SOCIETATEA DE STUDII CLASICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

DĂRI DE SEAMĂ ALE ȘEDINTELOR

CLIII

ȘEDINȚA DIN 11 IANUARIE 1973

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: N. I. Barbu, Gh. Cantacuzino, Gh. Ceaușescu, P. Ceaușescu, I. G. Coman, N. Corciu, M. Crișan, E. Dobroiu, I. Dumitrache, H. Dumitrescu, M. Duțescu, M. Economu, I. Fischer, C. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, Al. Horhoianu, M. Ionescu-Baldovin, Tr. Lăzărescu, D. Mincu, Margareta Nasta, Gh. Nencescu, S. Nicolau, M. Nicolaescu, R. Niculescu, N. I. Niculiță, M. V. Petrescu, D. M. Pippidi, A. Pirvulescu, Const. Popescu, David Popescu, Cl. Popovici, A. Predescu, M. Russu, C. Săndulescu, M. Simionescu, D. Slușanschi, Iorgu Stoian, N. Ș. Tanașoca, C. St. Tomulescu, C. Trentea, M. Vornicul, R. Vulpe.

Invitați: C. Ilieaie-Zarifopol, M. Opriș, S. Papacostea, Eugenia Popescu, R. Tanașoca.

Necrolog. Acad. AL. GRAUR evocă figura colegilor noștri decedați în vara și toamna trecută: acad. ATH. JOJA și prof. C. TUCALIU. Adunarea păstrează un minut de reculegere.

Alegeri de noi membri. Sînt aleși membri ai Societății: Prof. CRISTINA ILIOAIE-ZARIFOPOL (recomandată de prof. E. DOBROIU și MARGARETA NASTA) și prof. MIRA ȘTIRBAN (recomandată de prof. E. DOBROIU și F. ȘTEF).

Prezentări de lucrări recente. Prof. I. G. COMAN: Jean Chrysostome, *Sur l'incompréhensibilité* (ed. A.-M. Malingrey), Paris, 1972; Jean Chrysostome, *Sur la vaine gloire et l'éducation des enfants* (ed. A.-M. Malingrey), Paris, 1972; A.-M. Malingrey, *La littérature grecque chrétienne*, Paris, 1968; N. Zeegers Vander Vorst, *Les citations des poètes grecs chez les apologistes chrétiens du IIe siècle*, Louvain, 1972. N. Ș. TANAȘOCA: H. Hunger, *Aspekte der griechischen Rhetorik von Gorgias bis zum Untergang von Byzanz*, Viena, 1972; E. v. Ivánka, *Rhomderreich und Gottesvolk*, Freiburg-München, 1968; *Hellenika*, I, II-III, Bochum, 1972. Prof. TR. LĂZĂRESCU: *Lexikon der Antike* (ed. J. Irmscher), Leipzig, 1971; *Vita Latina*, 44, oct. 1971. Prof. E. DOBROIU: D. Popescu, *Valoarea educativă a studiilor clasice*, București, 1972. I. FISCHER: E. Cizek, *Seneca*, București, 1972; *Proză narativă latină* (trad. I. Teodorescu, studiu introductiv M. Nichita), București, 1972; L. Lupaș, *Phonologie du grec attique*, Haga-București, 1972; H. Dahlmann, *Bemerkungen zu Seneca, De uita beata*, Mainz-Wiesbaden, 1972; O. Skutsch (ed.), *Ennius* (Entretiens... Hardt), Vandœuvres-Geneva, 1972. Acad. AL. GRAUR: *Mélanges de philologie et de linguistique grecques offerts à P. Chantraine*, Paris, 1972; H. Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*, III, Heidelberg, 1972; S. Kiss, *Les transformations de la structure syllabique en latin tardif*, Debrecen, 1972.

Comunleare. GH. CEAUȘESCU, *Călătoria lui Nero în Grecia*. Călătoria lui Nero în Grecia, departe de a avea un scop pur artistic, se înscrie pe linia încercărilor împăratului de a inclina balanța în favoarea provinciilor orientale. În anul 64 Nero renunță în ultimă instanță la această călătorie, deoarece și-a dat seama că opoziția senatorială era mult prea puternică și, în consecință, se expunea la o reacție violentă căreia nu i-ar fi putut face față. Abia după ce a crezut că a redus senatul la tăcere prin persecuțiile declanșate în urma descoperirii conjurației lui Piso, Nero se socotește destul de puternic pentru a pune în practică proiectul abandonat. În cursul turneului elenic, împăratul continuă masacrul membrilor

ordinului senatorial și demonstrează, prin faptul că nu vizitează Atena și Sparta — simboluri ale Greciei clasice —, predilecția sa pentru Grecia elenistică, față de care ostilitatea propagandei senatoriale este manifestă. Totul lăsa să se înțeleagă că Nero intenționa să schimbe capitala imperiului. În pofda voinței sale împăratul trebuie să-și întrerupă călătoria, pe care voia să o continue printr-o vizită la Alexandria, deoarece situația devenise alarmantă. Senatul mai are suficiente resurse pentru a declanșa revolta legiunilor lui Vindex și Galba și a-l răsturna pe ultimul iulio-claudin.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații: Prof. R. VULPE, N. I. BARBU, M. CRIȘAN, D. M. PIPPIDI, D. SLUȘANSCHI, M. V. PETRESCU, P. CEAUȘESCU, TR. LĂZĂRESCU.

Prof. R. VULPE este de acord cu o interpretare politică a călătoriei în Grecia, dar nu cu toate concluziile autorului; după d-șa, călătoria este un episod din lupta dintre Nero și senat, o încercare disperată de a găsi o soluție favorabilă puterii imperiale; în această luptă Nero se baza și pe popularitatea de care se bucura în Grecia și în orientul elenistic.

Prof. D.M. PIPPIDI nu împărtășește ideile autorului și nu consideră adecvate metodele folosite de acesta. Opoziția tranșantă dintre o Grecie occidentală, clasică, raționalistă, și una orientalizantă nu are corespondent în realitatea istorică și este rezultatul unei simplificări depășite de stadiul actual al științei. Călătoria lui Nero se încadrează în filelismul lui general, în intenția sa de a introduce și în civilizația Italiei spiritul agonial al Greciei, de a conferi demnitate manifestărilor artistice și artiștilor. Numai în acest sens și în cadrul luptei împotriva tradiționalismului senatorial, călătoria lui Nero are un caracter politic; de aceea nu poate socoti că evitarea Atenei și Spartei din programul vizitelor lui Nero poate fi interpretată ca o manifestare de opoziție față de Grecia "clasică". D-șa amintește de asemenea că orice încercare de a impune modele grecești vieții romane era taxată de tradiția literară latină, de inspirație senatorială, drept un act de nebunie; precedentul oferit de Caligula, al cărui model era regalul lagid, este edificator în această privință.

Diverse. Prof. DAVID POPESCU propune ca textul comunicărilor să fie pus în prealabil la dispoziția participanților la ședințe, pentru ca discuțiile să se poată desfășura mai puțin improvizat.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

CLIV

ȘEDINȚA DIN 1 FEBRUARIE 1973

Prezidează prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: N. I. Barbu, Cl. Bojin, G. Bunescu, G. Ceaulescu, P. Ceaulescu, N. Corciu, M. Crișan, C. Drăgulescu, M. Dușescu, I. Fischer, C. Georgescu, A. Marcu, Margareta Nasta, Gh. Nencescu, M. Nicolaescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, A. Pirvulescu, Const. Popescu, David Popescu, Sebastiana Popescu, M. Simionescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, C. Trentea, A. Tuzu, M. Vornicul, R. Vulpe.

Invițați: Fl. Constantiniu, C. Dăncuțoiu, L. Lazăr, I.S. Moldoveanu, Ș. Papacostea, E. Papuc, R. Tanașoca, Mihai Vornicul.

Alegeri de noi membri. A fost ales membru al Societății: Prof. PETRE STATI (recomandat de prof. O. TCACIUC și C. CHIRCU).

Prezentări de lucrări recente. Prof. A. PIATKOWSKI: H. A. Wolf, *Der Weg des Odysseus*, Tübingen, 1968. I. FISCHER: I. Banu, *Platon Heracliticul*, București, 1972; *Proceedings of*

the First International Conference on Boiotian Antiquities, Montréal, 1972; R. Berry Harlow, *Eine Dialektanalyse der koischen Asylieurkunden*, Dunedin, 1972; Plautus, *Miles gloriosus* (ed. I. Tegzey), Budapesta, 1969.

Informație. Prof. N. I. BARBU dă amănunte asupra călătoriei întreprinse de d-sa în R. F. Germania, ca profesor invitat al Universității din Mainz, unde a ținut prelegeri și seminarii, alternate cu conferințe la Universitățile din Bonn, Bochum, Freiburg și Heidelberg. D-sa scoate în mod deosebit în evidență entuziasmul pentru studiile clasice observat atât la studenți, cât și la elevii de liceu.

Comunicare. Prof. P. CEAUȘESCU, *Caligula și legatul lui Augustus*. Autorul și-a propus să urmărească și să explice evoluția atitudinii lui Caligula față de memoria lui Augustus, acesta din urmă fiind simbolul principatului. În lumina surselor literare, atitudinea lui Caligula, ortodoxă în faza "bună" a domniei sale, se modifică într-o atitudine ostilă fățișă, care coincide cu faza "negativă" a principatului acestuia. Totuși, sursele epigrafice și numismatice nu indică nici o modificare de felul acesta. Discrepanța dintre cele două categorii de surse este rezultatul, la nivelul ideologic, al conflictului dintre senat și împărat, în speță al conflictului privind preponderența Italiei în cadrul imperiului, consacrată de victoria de la Actium. Intenția lui Caligula de a abandona parțial formula lui August este vizibilă încă de la începutul domniei sale, în reabilitarea scriitorilor antiaugustani. Declarațiile lui Claudius relative la respectarea principiilor politice ale lui Augustus indică o victorie senatorială materializată prin confirmarea rezultatelor luptei de la Actium.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații : prof. D. M. PIPPIDI, R. VULPE, N. I. BARBU, I. FISCHER, prof. DAVID POPESCU, M. CRUȘAN, prof. A. PIATKOWSKI.

Prof. D. M. PIPPIDI, după ce se informează asupra semnificației, în expunerea autorului, a opoziției dintre orient și occident, dintre Italia și provincii, atrage atenția asupra faptului că nu trebuie atribuită o importanță deosebită cultului particular (și nu oficial) al zeiței Isis; de asemenea, stabilește un raport între actele publice sau particulare ale lui Caligula și sublinierea descendenței lui din Antonius, considerat și în calitatea sa de stăpînitor ptolemeic. Pe de altă parte nu i se pare că ar exista documente din care să rezulte că împăratul a încercat să opună Romei provinciile și să le acorde o importanță deosebită în stat; documentele în acest sens încep de la Claudius și își găsesc incununarea în edictul lui Caracalla.

Prof. N. I. BARBU pune în discuție noțiunea de „opinie publică” evocată de autor și arată caracterul ei complex și greu sezisabil pe baza surselor antice.

Prof. R. VULPE explică eșecul lui Caligula prin deziluzia pe care a provocat-o senatorilor noua politică a împăratului, ostilă senatului.

I. FISCHER se întreabă dacă nu cumva încercările lui Caligula de a șterge amintirea victoriei de la Actium (și, în general, a războaielor civile) nu au ca substrat evitarea folosirii de către opoziția contemporană, ca instrument de propagandă, a amintirii rivalităților trecute.

Diverse. Secretariatul dă informații asupra activității Filialelor de la Iași și Constanța. La ambele s-au întrunit Adunările generale anuale și s-au ales noi birouri. Biroul Filialei Iași este constituit precum urmează : președinte : prof. O. TCACIUC, vicepreședinte : prof. N. GOSTAR ; secretar : prof. TR. DIACONESCU ; casier : prof. N. BARAN ; membru : prof. Gh. CONDURACHE ; cenzori : prof. C. CHIRCU și D. ERDEȘ. La Constanța, Biroul are următoarea componență : președinte : prof. A. RĂDULESCU, secretar : M. IRIMIA ; casier : prof. I. ROȘCULEȚ ; membri : prof. N. FRECEA și A. ARICESCU.

Ședința se ridică la ora 20¹⁰.

CLV

ȘEDIȚA DIN 1 MARTIE 1973

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: N. I. Barbu, G. Bunescu, L. Buzdugan, Gh. Ceaușescu, P. Ceaușescu, Gh. Cosoi, D. Crăciun, N. Corciu, M. Crișan, C. Drăgulescu, H. Dumitrescu, I. Fischer, C. Georgescu, Al. Graur, Al. Horholanu, M. Marinescu-Himu, D. Mincu, Margareta Nasta, S. Nicolau, A. Piatkowski, A. Pîrvulescu, Const. Popescu, C. Săndulescu, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, C. Trentea, J. Unguru, M. Vornicul, R. Vulpe, J. Zezeanu.

Invițați: P. Davidescu, G. Grecu, T. Pîrvulescu, N. Profi, E. Vulpe.

Acad. AL. GRAUR salută prezența ambasadorului Albaniei, N. PROFU.

Alegeri de noi membri. A fost ales membru al Societății: prof. C. DĂNCIULOIU (recomandat de prof. C. DRĂGULESCU și I. FISCHER).

Prezentări de lucrări recente. N.-Ș. TANAȘOCA: Orfeu, *Imnuri* (trad. de I. Acsan, cuvînt, înainte de Z. Dumitrescu-Buşulenga), București, 1972; Esop, *Fabule* (trad., introd. și note de Tr. Diaconescu), București, 1972; R. Warner, *Iulius Caesar* (trad. G. Pădureleanu), București, 1973. Prof. D. CRĂCIUN: I. Acsan, *Legende mitologice*, București, 1972; E. Cizek, *L'époque de Néron et ses controverses idéologiques*, Leiden, 1972; M. Marinescu-Himu, A. Piatkowski, *Istoria literaturii eline*, București, 1972. I. FISCHER: D. M. Pippidi, *Formarea ideilor literare în antichitate*, București, 1972. Prof. A. PIATKOWSKI: I. Lucăcel, *Italia. Orașe antice în Asia mică*, București, 1972. P. CEAUȘESCU: G. Rotondi, *Leges publicae populi Romani*, Hildesheim, 1966.

Comunicare. Prof. R. VULPE, *Considerații în legătură cu originea iliră a poporului albanez.* Albanezii sînt continuatorii direcți ai triburilor de *Illyri proprie dicti* care locuiau în antichitate pe cuprinsul patriei lor actuale și care se aflau din vechi timpuri sub influența civilizației grecești, exercitată de coloniile corcyrene de pe coasta adriatică și de populațiile vecine din Epir și din Macedonia. După intrarea lor sub dominația Romei, ilirii din Albania și-au menținut această orientare spirituală, fiind înglobați în provincia Macedonia, al cărei profund elenism a fost integral respectat de autoritatea romană. Această împrejurare a determinat esențial salvarea caracterului lor etnic, în contrast cu soarta celorlalte triburi ilirice, dinspre nord, care, cuprinse în zona de expansiune masivă a formelor latine ale civilizației, au sffrșit prin a se romaniza cu desăvîrșire. În Albania, echilibrul care se stabilise de veacuri între penetrația valorilor elenice și conservatismul însușirilor autohtone a continuat fără nici o tulburare. Acest conservatism oțelit i-a ferit pe locuitorii Albaniei și de slavizare, căreia ilirii romanizați din nord, deja trecuți printr-o deznaționalizare, nu i-au putut rezista. Desigur, fenomenul se explică și prin condițiile de izolare din munții albanezi, unde întiruirea slavă nu s-a produs decît într-o proporție foarte redusă. Evidența continuitate care reiese din aceste constatări generale, de la ilirii antici la poporul albanez de azi, este excelent confirmată de arheologie, care relevă un lanț neîntrerupt de forme transmise de la o etapă a culturii locale la alta. De asemenea, tezaurul etnografic al poporului albanez păstrează caracteristice elemente de tradiție ilirică.

Da că totuși originea poporului albanez mai constituie un prilej de controversă e din cauza aspectului lingvistic al problemei. Cum nu se cunoaște aproape nimic din limba ilirică, s-au ivit o seamă de ipoteze pur abstracte, dintre care unele caută să explice limba albaneză ca străină de vechii iliri, atribuind-o unei migrații trace dinspre est ori daco-moesice dinspre nord, deși nici un indiciu de ordin istoric sau arheologic nu lasă a se deduce asemenea intervenții etnice în Albania din antichitate pînă azi. Grupul de afinități limitate dintre limba română și cea albaneză se poate explica și altfel decît prin referire la un substrat comun traco-dac. Autorul consideră mai concordantă istoric interpretarea — tot ipotetică — a acestor afinități ca reminescente ilirice (adică protoalbaneze) din substratul graiului latin popular al Illyricului, care, răspîndit în toate provinciile danubiene, inclusiv în Dacia și în cele două Moesii, a fost moștenit de limba română.

Dintre diferiții factori care contribuie la definirea unui popor, cel lingvistic, deși primordial în principiu, nu poate avea cuvînt hotărîtor în cazul poporului albanez. De aceea trebuie subordonat celorlalți factori — geografic, istoric, arheologic, etnografic, antropologic, etc., mult mai sigur și mai efectiv atestați. Or, acești factori se pronunță de la sine, fără a fi solicitați,

dovedind o continuitate etnică în Albania de-a lungul ultimelor trei milenii și deci originea ilirică a poporului albanez. Lingvistica nu va avea sorți de succes în cercetările sale respective decât fiind seama de această continuitate și acceptându-i consecința naturală, anume că limba albaneză trebuie să reprezinte însăși limba ilirică după o plurimilenară evoluție în condițiile specifice ale geografiei și istoriei Albaniei.

Diseușii. Pun întrebări și prezintă observații: I. FISCHER, prof. N. I. BARBU, M. CRIȘAN, acad. AL. GRAUR.

Prof. N. I. BARBU scoate în evidență factorul psihic, de care trebuie să se țină seama în explicarea persistenței ilirilor în vechea lor patrie.

Acad. AL. GRAUR, după ce arată că o deznaționalizare nu poate fi decât consecința unei așezări masive de populație străină, ceea ce nu era caracteristic colonizărilor grecești, atrage atenția asupra metodelor lingvistice capabile să elucideze problema raporturilor de înrudire între limbile din Balcani.

Diverse. Secretariatul dă informații asupra activității Filialei din Constanța.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁵.

CLVI

ȘEDINȚA DIN 5 APRILIE 1973

Prezidează acad. Al. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: I. Banu, Cl. Bojin, L. Buzdugan, Al. Cizek, N. Corciu, D. Crăciun, C. Dănciuloiu, E. Dobroiu, H. Dumitrescu, I. Fischer, Al. Giurgea, Al. Graur, Al. Horhoianu, Cr. Ilioaie-Zarifopol, M. Ionescu-Baldovin, A. Marcu, M. Marinescu-Himu, D. Mincu, Margareta Nasta, Gh. Nencescu, S. Nicolescu, R. Nicolescu, N. I. Niculiță, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, Const. Popescu, David Popescu, M. Simionescu, L. Teodosiu, C. Trentea, A. Tuzu, J. Vilan Unguru, M. Vornicul, R. Vulpe.

Invitați: M. Alexianu, C. Bordea.

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU: D. N. Andriopoulos, *The Stoic Theory of Perceiving and Knowing*, Atena, 1972; A. Skiadas, 'Ο ποιητής 'Ησίοδος, Atena, 1972; K. Vourveris, 'Η σύγχρονος τραγικότητα του αρχαίου ελληνικού θάύματος, Atena, 1972; K. Vourveris, Θέματα παιδείας και ἀρετῆς, Atena, 1972; K. Vourveris, Δύναμις και πνεῦμα, Atena, 1972. I. FISCHER: Didymos der Blinde, *Kommentar zum Ecclesiastes*, IV (ed. J. Kramer, B. Krebber), Bonn, 1972; Titus Maccius Plautus, *Cartaginezul. Teatru III* (în românește de N. Teică), București, 1972.

Comunicare. Prof. A. PIATKOWSKI, *Noțiunea de μίμημα la Platon*. Noțiunea de μίμημα, în sens larg, înseamnă "rezultatul, produsul acțiunii de a imita". În dialogurile platonice cuvântul apare în diferite contexte, care se referă atât la teoria cunoașterii cât și la teoria μίμησις-ului ca activitate artistică. Pentru stabilirea valorilor semantice ale cuvântului și a conotațiilor respective au fost examinate pasaje din *Cratylus*, *Statul*, *Legile* și *Politicul*. Comunicarea a pornit de la premisa că pentru Platon orice acțiune mimetică, indiferent dacă se interferează sau nu cu domeniul creației artistice, este ο τέχνη μιμητική. Orice manifestare a unei τέχνη μιμητική care ține de creația artistică este pusă în slujba unei semnificări. În *Cratylus* 423 a b, Platon acordă o atenție deosebită sistemului de semnificare și semnificațiilor pe care le are în vedere imitatorul. Procesul de exprimare artistică este denumit δῆλωσις—proces care nu trebuie confundat cu μίμησις, după cum rezultatul final al acestui proces δῆλωμα, care presupune o pluralitate de componente semnificative, nu trebuie confundat cu μίμημα. Problema fundamentală pe care o ridică estetica platonice este

aceea a măsurii în care "imitatorul" în materie de artă găsește cele mai potrivite mijloace pentru a reda (δηλώω) "imaginea" (ὁ εἰκὼν) pe care o construiește în prealabil în mintea sa. De aceea Platon denumește εἰκαστικὴ acea artă care este apropiată prin expresie artistică de "imaginea" (εἰκὼν) unui obiect sau aspect din realitate perceput de "imitator" și μίμησις φανταστικὴ arta a cărei expresie rezultă dintr-o combinație de reprezentări (φαντασίαι). Referitor la criteriile judecăților de valoare a "imitațiilor" în artă (μιμήματα), Platon distinge trei posibilități: (1) Criteriul recunoașterii; (2) Criteriul exactității (a gradului de apropiere cu modelul imitat în μίμησις εἰκαστικὴ: ὡς ὁρθῶς; (3) Criteriul realizării artistice (δῆλωμα): ὡς εὔ. Aceste criterii se aplică diferit și diferențiat la ramurile de activitate artistice, dintre care poezia îi apare lui Platon drept arta cea mai complicată, nevoie fiind în aprecierea ei de o disociere a componentelor ce o alcătuiesc: ritm, text, muzică (linie melodică). O altă problemă pe care o ridică cercetarea de față este aceea a p a r t i c i p ă r i i unei μίμημα la "esențe" (τὰ εἶδη) precum și a modului de integrare a unei μίμημα într-un lanț de μιμήματα, care loale la un loc formează un subiect (τύπος) cu o semnificație majoră în procesul comunicării. Spre deosebire de μιμήματα, τὰ ποιήματα (deși sînt tot rezultatul unei "imitații") nu au această valoare de ordin artistic. Dispersarea pasajelor din dialogurile citate, folosirea cuvîntului cu sensuri diferite și în contexte cu totul aparte unele de altele reprezintă o nefindoienică dificultate în calea stabilirii statutului deținut de cuvîntul μίμημα în estetica platonice. Cu toate acestea, cele cîteva trăsături definitorii semnalate îndeosebi pe calea confruntării cu noțiunile de δῆλωμα și ποιήματα sînt certitudini verificabile — în ciuda variațiilor de sens pe care le suferă cuvîntul.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații: prof. D. M. PIPPIDI, I. BANU, DAVID POPESCU, D. MINCU, acad. AL. GRAUR.

Prof. D. M. PIPPIDI, după ce se întreabă dacă se poate observa în textele platonice o deosebire între μίμημα și μίμησις, conformă cu valorile celor două sufixe, și dacă termenul μίμημα este folosit exclusiv pentru discutarea operelor de artă, atrage atenția asupra necesității de a se urmări problema conținutului de adevăr al termenului μίμημα (fidelitatea de care vorbește autoarea e raportată la aparențe sau la esență?).

Prof. I. BANU scoate în evidență faptul că dialogul *Kratylos* este o trecere în revistă a unor opinii, fără a se încheia cu nici o concluzie; pe de altă parte, estetica lui Platon nu poate fi examinată în sine, ea fiind subordonată problemei centrale a platonismului, cea a raportului dintre lumea Ideilor și lumea sensibilă, și urmînd fluctuațiile gîndirii platoniciene în acest domeniu.

Diverse. Acad. AL. GRAUR anunță că Biroul Societății a examinat cererea primită de un grup de inițiativă din Craiova, privind înființarea unei filiale în acest oraș, hotărînd să recomande adunării aprobarea cererii. Supusă votului, constituirea Filialei Craiova este aprobată în unanimitate.

Prof. DAVID POPESCU atrage atenția asupra unor grave greșeli de limba latină care apar în revistele noastre literare de prestigiu (o poezie intitulată *Ad improbus*, un anunț *Pro verba* etc.); a urmat o discuție liberă, hotărîndu-se ca un elev de la liceul clasic din București să redacteze, sub îndrumarea prof. MARGARETA NASTA, un articol cu acest subiect.

Secretariatul adresează un apel membrilor Societății pentru sprijinirea prin daruri în cărți a liceului clasic din București. De asemenea amintește de faptul că revista *Studii clasice* nu poate fi obținută decît prin abonament. În sfîrșit, dă informații asupra activității Filialei Constanța.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

CLVII

ȘEDINȚA DIN 3 MAI 1973

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membrî prezenți: G. Bunescu, N. Corciu, M. Crișan, H. Daicoviciu, C. Dănciuloiu, C. Drăgulescu, H. Dumitrescu, I. Fischer, C. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, D. Mincu, Gh. Nencescu, M. Nicolaescu, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, Const.

Popescu, David Popescu, A. Predescu, M. Russu, M. Simionescu, N. I. Ștefănescu, C. Trentea, J. Unguru, M. Vornicul, R. Vulpe, J. Zezeanu.

Invitați : G. Gruia, D. Stănescu.

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU : F. Rodriguez Adrados, *The Greek-Spanish Dictionary, its Present State*, Madrid (1972).

Comunicare. Prof. H. DAICOVICIU, *Numele Ulpiei Traiane*. Autorul analizează inscripțiile care menționează în timpul domniilor lui Traian și Hadrian capitala provinciei Dacia. El ajunge la concluzia că sub Traian și în primele luni ale domniei lui Hadrian numele era acela, simplu, de *Colonia Dacica*, pe care Hadrian îl dezvoltă apoi în numele pompos de *Colonia Vlpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa*. Acest nume, utilizat integral sau prescurtat (*Colonia Sarmizegetusa*) până la sfârșitul dominației romane în Dacia, primește de la Severus Alexander epitetul de *metropolis*. Această concluzie îl obligă pe autor să dateze sub Traian o inscripție pe care I. I. Russu (în StCl IX, 1967, p. 215) o atribuia epocii lui Commodus sau a lui Septimius Severus.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații : I. FISCHER, M. CRIȘAN, prof. R. VULPE, acad. AL. GRAUR.

Diverse. Secretariatul dă informații asupra activității Filialei Constanța. Anunță apoi că Ministerul a suprimat, cu începere de la 15 mai, subvenția acordată Societății. Biroul a examinat noua situație în ședința ținută înaintea celei de comunicare și a luat o primă serie de hotărâri : (1) Președintele Societății va face demersuri atât la Minister, cât și la alte foruri culturale și politice pentru a obține fie restabilirea subvenției, fie găsirea altor forme de sprijin financiar ; (2) Cheltuielile vor fi reduse la minimum, pentru a se putea asigura cât mai multă vreme retribuirea secretarei Societății ; Filialele nu vor mai face nici o cheltuială în afara minimumului necesar organizării ședințelor ; deplasările nu vor fi acordate decât de Biroul din București și se vor reduce la cele prilejuite de Adunarea Generală anuală ; (3) Se vor depune eforturi în vederea antrenării în Societate a tuturor specialiștilor în filologie clasică, istorie antică, etc., din învățământul superior, institute de cercetare, învățământ mediu, muzee ; (4) Se va urmări încasarea nelăzărâtă a tuturor cotizațiilor restante, făcându-se de îndată propunerea de suspendare a membrilor neplătnici ; (5) Se instituie titlul de "membru susținător", care se acordă tuturor membrilor care se angajează să plătească o cotizație anuală de peste 60 lei.

La discuțiile care au urmat au luat parte C. TRENTEA, AL. GRAUR, R. VULPE, M. NICOLAESCU. Au devenit membri susținători ai Societății HORTENSIA DUMITRESCU și C. TRENTEA.

Ședința se ridică la ora 19⁵⁰.

CIVIII

ȘEDINȚA DIN 7 Iunie 1973

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.
Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți : I. Acsan, N. I. Barbu, V. Bălăianu, G. Bunesco, L. Buzdugan, P. Ceausșescu, I. G. Coman, N. Corciu, D. Crăciun, M. Crișan, C. Dănciuloiu, C. Drăgulescu, I. Fischer, Al. Graur, M. Hetco, M. Ionescu-Baldovin, Tr. Lăzărescu, A. Marcu, M. Marinescu-Himu, Margareta Nasta, M. Nichita, S. Nicolescu, N. I. Niculiță, D. M. Pippidi, Mihai Popa, Const. Popescu, David Popescu, Sebastiana Popescu, Cl. Popovici, A. Predescu, M. Russu, M. Simionescu, C. Stancu, Iorgu Stoian, L. Tcodosiu, C. Trentea, A. Țurcanu, M. Vornicul.

Invitați : E. Frumosu, Al. Săndulescu.

Necrolog Acad. AL. GRAUR evocă personalitatea vicepreședintelui Societății, acad. C. DAICOVICIU, decedat în 27 mai. Adunarea păstrează un moment de reculegere.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății: prof. CONSTANȚA POPESCU (recomandată de prof. L. TEODOSIU și M. IONESCU-BALDOVIN), prof. LUCIANA AMAN (recomandată de prof. L. TEODOSIU și S. NICOLESCU), prof. ZOE LUNGEANU (recomandată de prof. L. TEODOSIU și M. SIMIONESCU), și prof. ELISABETA FRUMOSU (recomandată de prof. M. IONESCU-BALDOVIN și M. POPA).

Prezentări de lucrări recente. Prof. TR. LĂZĂRESCU: Tr. Lăzărescu, *Carmina Latina*, București, 1973. Prof. I. G. COMAN: T. Sevcicu, *Doctrina patrologică a sf. Chiril al Alexandriei*, Timișoara, 1973; W. Martov, W. Bahner, J. Irmscher, *N. Iorga (1872—1940)*, Berlin, 1972; I. Eustratios, *Patrologia*, Salonic, 1971; H. v. Campenhausen, *Les Pères grecs*, Paris, 1967; id. *Les Pères latins*, Paris, 1967. Acad. AL. GRAUR; G. Babinotis, *Τὸ ρῆμα τῆς Ἑλληνικῆς*, Atena, 1972.

Comunicare. Prof. N. I. BARBU, *Orașul Roma în opera lui Cicero*. Cicero inserează ocazional relativ foarte multe amănunte despre Roma în opera sa. Orașul Roma apare sub două aspecte: în *De lege agraria*, II, când Cicero, încercând să oprească pe cetățeni de a vota proiectul de lege agrară prezentat de Rullus, face demagogie, Roma este un oraș fără estetică, cu străzi strâmte, suspendat pe coline, care nu suferă comparație cu un oraș frumos, cu străzi largi, așezat în cîmpie, cum este Capua. În alte opere (*De legibus* II, 66, *De oratore*, I, 105, etc.), Roma este capitala lumii, domiciliul imperiului, lumina globului pămîntesc, nimic nu este mai de seamă decît Roma pe tot globul etc. Aceleași laude sînt aduse și locuitorilor Romei, care, între altele, au luat tot ce este bun de peste tot. Cicero atestă de asemenea că la Roma au venit mulți locuitori din diferite părți ale imperiului și de aceea la Roma sînt mulți oameni certați cu morala. În general, în marea majoritate a cazurilor, tabloul pe care-l face Cicero despre Roma este cît se poate de veridic și ceea ce surprinde nu sînt exagerările cu privire la inestetismul construcțiilor, ci trăsăturile veridice care ocupă aproximativ 90 la sută din totalul informațiilor despre Roma. Ceea ce surprinde este de asemenea mulțimea detaliilor despre Roma la un avocat și orator ca Cicero.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații: I. FISCHER, P. CEAUȘESCU, prof. D. M. PIPPIDI, I. G. COMAN.

Diverse. Prof. C. DRĂGULESCU propune ca revista "Studii clasice" să reflecteze solidaritatea latinștilor prin publicarea numelor membrilor susținători ai Societății. Pe de altă parte d-se consideră necesar ca în paginile volumului să fie prezente și problemele învățămîntului clasic.

Acad. AL. GRAUR comunică membrilor Societății conținutul unei scrisori a redacției revistei "Eirene" (Praga) prin care aceasta solicită colaborări privind activitatea filologică din țara noastră.

Intervin în discuții și I. FISCHER, prof. DAVID POPESCU și D. M. PIPPIDI.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁵.

CLIX

ȘEDINȚA DIN 15 NOIEMBRIE 1973

A d u n a r e a g e n e r a l ă a n u a l ă

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: V. Arjoca, I. Banu, N. I. Barbu, V. Bălăianu, C. Chircu, Tr. Costa, D. Crăciun, M. Crișan, L. Stoianovici-Donat, C. Drăgulescu, II. Dumitrescu, I. Fischer,

I. Casan-Franga, Al. Giurgea, Al. Graur, Al. Horhoianu, M. Irimia, N. Lascu, L. Lupaș, M. Manolescu, A. Marcu, M. Marinescu-Himu, Ș. Mironescu, G. Mirza, Margareta Nasta, Gh. Nencescu, S. Nicolau, N. I. Niculiță, S. Gherasim-Pavelescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, C. Poghire, Aurel Popescu, David Popescu, Sebastian Popescu, Smaranda Popescu, M. Russu, C. Săndulescu, M. Simionescu, D. Slușanschi, C. Stancu, Iorgu Stoian, C. I. Trentea, A. Tuzu, M. Vornicul, R. Vulpe.

A trimis o adeziune scrisă la hotărârile Adunării prof. Teodor Popescu. Adunarea fiind convocată pentru a doua oară, se consideră constituită cu orice număr de membri prezenți.

Raportul de activitate al Biroului pe anul 1972 — 1973, prezentat de prof. D. M. PIPPIDI :

Tovarășe și tovarăși

Întimplări neașteptate au întârziat intructiv convocarea acestei Adunări, care ar fi trebuit să se întrunească în octombrie. E vorba, pe de o parte, de directivele Ministerului care pune în fața Societăților obligația de a întreprinde tot ce e necesar în vederea acoperirii prin mijloace proprii a cheltuielilor; de alta, — în cadrul unor măsuri generale de îmbunătățire a regimului presei — de statutul revistei noastre. Ne-am ostenit deci să limpezim situația înainte de a ne depune mandatul, din dorința de a nu lăsa Comitetului viitor sarcini anevoie de rezolvat și cu speranța că am izbutit să rezolvăm în cele mai bune condiții problemele care ne stăteau în față. Fără a vă putea aduce certitudini în această privință, sîntem în măsură să vă dăm asigurarea că demersurile noastre — angajate pe mai multe căi — ar putea duce la rezultatul dorit, înainte de data predării materialului la Editură. Dacă această speranță se va realiza, vestea va fi comunicată într-una din ședințele noastre viitoare.

În aceeași ordine de idei, și fără să stărui mai mult în legătură cu o problemă asupra căreia vom avea desigur prilejul să revenim în cursul discuției, aș vrea să amintesc că — dacă s-ar fi acceptat la vreme propunerea mai veche a Comitetului de a include în cifra cotizației anuale costul unui număr de revistă, — cu alte cuvinte de a transforma pe toți membrii Societății noastre în *abonați* (așa cum e cazul, ca să citez numai cîteva exemple, cu membrii societăților de studii latine sau grecești din Paris și Londra, care, aderînd la oricare din aceste asociații, își asigură totodată primirea regulată a revistelor respective: *Revue des Études latines*, *Revue des Études grecques*, *Journal of Roman Studies*, *Journal of Hellenic Studies*) existența *Studiiilor clasice* ar fi fost acum garantată, cu un sacrificiu minim din partea noastră și cu mulțumirea de a dovedi forurilor tutelare că atașamentul nostru față de cauza pentru care milităm nu-i mai mic decît al matematicienilor, de pildă, ale căror publicații sînt susținute în cea mai mare parte de contribuția membrilor Societății matematice și de cititorii "Gazetei" cu același nume. E evident, oricum, că un număr dublu de abonați față de cel prezent, chiar dacă n-ar asigura integral apariția revistei, ne-ar pune într-o poziție morală mai bună în fața forurilor noastre tutelare.

Sînt convins că acest aspect al situației va reține atenția celor ce vor lua cuvîntul după mine și că propunerea la care m-am referit ar putea fi reluată cu rezultate mai bune. Pînă atunci, îngăduiți-mi să-mi relau firul expunerii și să raportez pe scurt despre obșnuitele noastre activități în anul ce slă să se încheie.

Nu voi zăbovi asupra ședințelor de lucru, despre a căror normală desfășurare sînteți informați. Ca în anii precedenți, ele ne-au oferit prilejul de a asculta comunicări interesante, despre subiecte variate, dîndu-ne și puțința de a ne întîlni cu regularitate, în fiecă lună, și de a întări și pe această cale sentimentele colegiale care ne leagă. Aș vrea să relev, în această ordine de idei, numărul întotdeauna apreciabil al participanților la ședințe, aș vrea de asemenea să adaug că numărul membrilor Societății n-a fost niciodată mai mare. Din păcate, cum am mai avut prilejul s-o spun în raportul precedent, dîntro neglijență cu totul regretabilă, foarte mulți din ei — unii recenți, alții mai vechi, incluzînd și pe unii din membrii fondatori — au pierdut din vedere că trebuie să-și achite cotizațiile, lipsind Societatea de modesta lor contribuție și punîndu-ne într-o situație neplăcută în fața organelor de control financiar. Din această pricină, la Adunarea precedentă, Comitetul s-a văzut silit să vă propună excluderea din rîndurile noastre a unui număr destul de mare de rîi plătnei. Anul acesta sîntem constrînși la măsuri similare împotriva unei alte serii de întîrziări, pe care apeluri repetate n-au izbutit să-i aducă la sentimente mai bune. În schimb, am plăcerea să anunț că, în timpul seurs de la ultiua Adunare, un număr crescînd de colegi s-au

Învrednicit de titlul neoficial de „membri susținători” ai Societății, vărsînd, cu titlu de cotizație, sume sensibil mai mari decît cifra fixată într-o adunare precedentă.

Trecînd acum la capitolul publicațiilor, amintesc în primul rînd apariția recentă a vol. XV al revistei, în condiții tot atît de bune ca ale oricăruia din volumele precedente. O mențiune specială se cuvine indicelui volumelor XI-XV, întocmit de Mălina Vornicul, secretara noastră, al cărei ajutor ne-a fost și în această privință prețios.

În această ordine de idei, sînt bucuros să vă pot informa că *Actele* ultimei Conferințe „Eirene”, ținută la Cluj în octombrie trecut, sînt pe cale de a fi publicate de Editura Academiei în colaborare cu firma Hakkert din Amsterdam, sub îngrijirea secretarului nostru adjunct, tovarășul I. Fischer. Va fi o culegere de cel mai înalt interes, așteptată cu nerăbdare de toți participanții la acea memorială întîlnire, și care va contribui, sînt convins, la întărirea bunului nume de care Societatea noastră se bucură printre toți clasiștii din lume.

Poate că un semn al acelei prețuiri e de văzut și în colaborarea neașteptată la plănuita noastră colecție bilingvă, primită din partea colegului nostru prof. Dumitru St. Marin, de la Universitatea din Bari. Acest prieten de departe, de a cărui ultimă lucrare am avut prilejul să mă ocup în ultimul număr al revistei, și care de o viață întreagă arată un interes neistovit personalității și operei lui Dionys din Halicarnas (în care crede a fi identificat pe anonimul autor al tratatului *Despre sublim*), ne-a trimis, pentru colecția proiectată, o ediție critică, însoțită de traducere și de un bogat comentariu, a *Scrisorii către Pompeius Geminus* a dascălului grec, interesantă sub atîtea raporturi. În carența totală a colaboratorilor din țară, care nu s-au grăbit să-și țină angajamentele, într-o vreme cînd tipărirea lucrării din serie ar fi fost lesnicioasă, această propunere de colaborare ne mișcă.

Despre o problemă mereu prezentă în preocupările noastre, de un bun număr de ani, locul latinei în programa școlilor medii și, îndeobște, planul de învățămînt al limbilor clasice în licee și universități, e puțin de adăugat la cele spuse în raportul precedent. Situația, din păcate, nu s-a îmbunătățit, nici nu sînt semne că s-ar putea îmbunătăți la o dată apropiată. Aceasta nu înseamnă că am dezarmat, renunțînd pînă și la speranța de a determina măcar în viitor o schimbare în bine. Din însărcinarea Comitetului, tovarășul I. Fischer a redactat în acest scop un nou memoriu documentat, completîndu-l cu propuneri concrete de ameliorare a programelor, care echivalează cu un adevărat plan de învățămînt. Textul e cunoscut celor mai mulți din d-voastră, și a fost comunicat spre discuție chiar filialelor, în dorința de a provoca sugestii de îmbunătățire. Rămîne să vedem primirea pe care i-o vor face specialiștii de la Minister, deși la prea mult nu e cazul să ne așteptăm.

Cîtă vreme istoriei însăși, ca materie de predare (și mă gîndesc în primul rînd la istoria națională) i se drămuiește cu atîta rigoare locul în programe, ar fi din parte-ne imprudent să ne facem iluzii. Mai tîrziu, cînd mirajul tehnicist își va fi istovit intructiva valențele, se va reveni poate la o concepție despre educație în care valorile clasice să-și regăsească drepturile. Pînă atunci, ne revine rolul modest, dar important, de păstrători ai flăcării. Să nu lăsăm să se piardă pînă și amintirea studiilor care ne sînt dragi. Să ne păstrăm strînși în jurul Societății noastre. Să facem tot ce putem pentru ca revista noastră, — bună de pe acum, — să devină și mai bună prin eforturile noastre ale tuturor.

Tovarășe și tovarășii,

prin glasul meu, Comitetul își face datoria să vă înfățișeze ostenele noastre de un an, fără exagerări de vreun fel și fără să vă ascundă propriile-i aprehensiuni. După ce veți asculta și rapoartele președinților de filiale, vă rugăm să vă spuneți cuvîntul despre toate și să ne dați, dacă vi se pare potrivit, convenita descărcare.

Raportul de activitate al Filialei Cluj, prezentat de prof. N. LASCU :

Filiala din Cluj a Societății de studii clasice și-a continuat ținerea ședințelor de comunicări, ca și în anii precedenți, în colaborare cu Secția de istorie veche a Institutului de istorie și arheologie.

Astfel, majoritatea membrilor, mai ales cei cu preocupări din domeniul istoriei vechi și al arheologiei, au participat regulat la ședințele lunare ale secției, contribuind, cu comunicări și intervenții, la elucidarea unor probleme de specialitate.

Membrii Filialei au prezentat următoarele comunicări :

1. Hadrian Daicoviciu, *Numele Ulpiei Traiane* (luna ianuarie) ;

2. Ion I. Russu, *Dacia după moartea împăratului Traian* (luna aprilie);

3. Nicolae Gudea, *Observații privind prima fază a castrurilor din Dacia* (luna iunie).

Filiala a răspuns și de data aceasta cu plăcere la invitația făcută de conducerea Societății de studii clasice de a delega un membru care să țină o comunicare la București, în ședința din luna mai. Biroul Filialei a delegat pe tov. Hadrian Daicoviciu, care a prezentat comunicarea: *Numele Ulpiet Traiane*.

Membrii Filialei care fac parte din personalul didactic universitar au luat parte activă la sesiunea științifică a Universității, care și-a desfășurat lucrările la sfârșitul lunii mai.

Au prezentat comunicări următorii:

1. Andrei Bodor, *Împăratul Caracalla în provinciile dunărene;*

2. H. Daicoviciu, *Caracterul statului dac;*

3. Tiberiu Weiss, *Scara de valori și sistemul normativ al moralității la M. Porcius Cato;*

4. Veronica Hicea-Mocanu, *Catul LI — Sappho, fragm. 2 Diehl (Studiu comparativ);*

5. Ioan Piso, *Războiul lui Philippus cu carpii.*

Membri ai Filialei noastre au participat, de asemenea, la sesiunile științifice organizate de unele muzee din țară. Amintim, printre acestea, sesiunea Muzeului de arheologie din Constanța (luna octombrie), la care N. Gudea a prezentat comunicarea: *Fortificații și trupe pe limesul bândăean al Dunării în sec. al IV-lea.*

În ajunul deschiderii sesiunii Muzeului, a avut loc în sala festivă a Consiliului Popular al municipiului Constanța o ședință comemorativă dedicată tricentenarului nașterii lui Dimitrie Cantemir. La această ședință președintele Filialei a prezentat comunicarea: *Dimitrie Cantemir și Ovidiu.*

În perioada la care se referă Raportul membri ai Filialei noastre au participat și la unele manifestări științifice din străinătate, prezentând comunicări sau intervenții la discuții.

Astfel, președintele Filialei a luat parte la lucrările celui de „Al IV-lea Congres național de studii privitoare la regiunea Abruzzo (IV-o Congresso Nazionale di Studi Abruzzesi)”, organizat de Istituto di Studi Abruzzesi între 29 mai și 1 iunie la Pescara și Sulmona, la care a prezentat comunicarea: *Il processo di romanizzazione dell'Abruzzo riflesso nella letteratura (Sallustio e Ovidio)*. De asemenea, la Colocviul „Adriatica—punte de legătură între civilizația greco-romană și civilizațiile din Balcani”, organizat de Universitatea din Lecce în colaborare cu „Asociația Internațională de Studii Sud-est Europene” în luna octombrie la Lecce, H. Daicoviciu a prezentat comunicarea: *Urbanizarea în procesul de romanizare a Daciei.*

Biroul Filialei a sprijinit și în anul trecut Cercul științific studențesc „Ovidius”, de la Facultatea de filologie, prin activitatea desfășurată de membrii colectivului de limba latină și indeosebi a tov. T. Weiss, în calitate de îndrumător al Cercului.

Tot așa, Biroul Filialei, în colaborare cu colectivul nostru de limba latină, care o patronează, a dat un sprijin deosebit secției clasice de la liceul „Mihai Eminescu”. Astfel, tov. T. Weiss a luat legătură cu direcțiunea liceului și cu profesorii de limbi clasice, discutând probleme ale modernizării predării prin:

- introducerea mijloacelor audio-vizuale,
- interasistența la ore și discutarea eficienței noilor metode,
- procurarea sau confecționarea de materiale didactice,
- organizarea unui Cabinet clasic și a unei biblioteci.

Cabinetul clasic a primit un ajutor prețios din partea regretatului C. Daicoviciu, care l-a înzestrat cu material ilustrativ destinat să-i inițieze pe elevi în cunoașterea vieții romane și, în general, a valorilor culturii greco-romane.

Prof. Ana Groza, cu concursul tov. V. Diaconu, a organizat în cadrul Cabinetului clasic o mică bibliotecă de specialitate.

Biroul Filialei a sprijinit, de asemenea, activitatea Cercului pedagogic de limba latină, condus de prof. Ana Groza. În cadrul a două ședințe comune, tov. T. Weiss a prezentat expunerea *Euhemer și elementele progresiste din filozofia sa*, iar tovarășa A. Groza a vorbit despre *Preocupări pentru îmbunătățirea predării limbii latine*, exemplificând cu înregistrări de lecții pe muzică.

În sfârșit, președintele Filialei a ținut o ședință specială cu membrii Cercului pedagogic în a doua jumătate a lunii mai, în care s-a dezbătut proiectul de memoriu al Comisiei ministeriale pentru limba latină ce urma a fi înaintat Ministerului Educației și Învățământului privind îmbunătățirea predării limbilor clasice în învățământul secundar.

Raportul de activitate al Filialei Iași, întocmit de prof. O. Tcaciuc și prezentat de prof. C. Cimcu¹:

Între 15 decembrie 1972 și 14 decembrie 1973, Filiala Iași a Societății de studii clasice a ținut 5 ședințe, la care au fost prezentate următoarele comunicări:

1. La 21 ianuarie 1973, as. univ. Mihai Vasilescu, *Războiul troian și inscripțiile linearului B*,
2. La 25 februarie 1973, prof. Iosif E. Naghiu, *Traduceri din Eminescu în limba latină*;
3. La 25 martie 1973, as. univ. Nicolina Toderășcu, *Descrierea unor pocula fagina în Bucolica III*;
4. La 25 aprilie 1973, prof. univ. Ștefan Cuciureanu și prof. Petru Stati, *Traduceri personale în versuri din odele lui Horatius*;
5. La 30 mai 1973, as. univ. Ana Cojan, *Aspecte din literatura și cultura latină după prăbușirea imperiului roman*;

În cadrul acestor ședințe s-au făcut și prezentări de cărți și reviste din domeniul filologiei clasice și din domenii înrudite de către tov. Tr. Diaconescu, Ana Cojan, N. Baran și Octav Tcaciuc.

La ședințele Filialei participă în medie între 20—30 tovarăși (cadre didactice din învățământul mediu și superior și studenți).

Filiala a sprijinit și activitatea cercului pedagogic al profesorilor de limbă latină și greacă din învățământul mediu din Iași, participând la ședințele acestui cerc. În una din ședințe s-a dezbătut proiectul programei pentru predarea limbii latine în licee, elaborat de I. Fischer în cadrul Comisiei ministeriale pentru învățământul clasic.

Pentru organizarea și analiza muncii Filialei s-au ținut trei ședințe de birou.

Efectivul Filialei. La data de 15 dec. 1972, când s-a ținut ultima adunare generală, Filiala cuprindea 54 membri. În cursul anului 1973 au fost primiți 5 membri noi: 1) tov. Constantin Iconomu, transferat de la Filiala Constanța la Filiala Iași, 2) tov. asist. univ. Mihaela Grințescu, 3) tov. lector univ. Costică Marin, 4) prof. Chirilă Blanaru și 5) tov. prof. Natalia Nechifor.

S-a retras din Filială tov. Maria Zernoveanu.

În prezent, Filiala numără 58 de membri, dintre care 49 din Iași și 9 din diferite localități din Moldova.

Situația cotizațiilor. Din totalul de 58 membri, și-au achitat până la această dată cotizația pe 1973 un număr de 37 membri. Avem 11 restanțieri din 1972, 2 restanțieri din 1971 și 1 restanțier din 1970. Restanțe mai vechi de 1970 nu avem.

Raportul de activitate al Filialei Constanța, prezentat de M. IRIMIA :

În cadrul Filialei constănțene a Societății de studii clasice activitatea de promovare a studiilor de istorie, filologie, arheologie greco-romană este desfășurată de un număr nu prea mare, dar statornic, de iubitori ai civilizației antice. Dacă numărul membrilor societății noastre nu impresionează iar unii dintre colegii noștri, prinși de alte numeroase obligații, frecventează mai rar ședințele, iar alții practic s-au retras din asociație, putem constata că suma acțiunilor întreprinse în acest an este totuși importantă, iar calitatea lor nu a scăzut. Nucleul de bază al filialei este reprezentat de un număr de aproximativ 40 de membri, pe a căror pasiune și perseverență se sprijină întreaga activitate.

În perioada decembrie 1972 — noiembrie 1973 înregistrăm la Constanța următoarele acțiuni.

În ședința generală de alegeri din 20 decembrie 1972, tov. Andrei Aricescu a prezentat comunicarea: *În legătură cu unele traduceri și interpretări recente ale stirilor antice despre părăsirea Daciei*. Cu acest prilej autorul a corectat câteva traduceri și interpretări recente ale unor texte antice din Iordanes, Historia Augusta și Eutropius.

În ședința din 26 ianuarie au fost prezentate comunicările:

Maria Munteanu, *Observații în legătură cu etapele procesului de romanizare în satele din Dobrogea antică* și Constantin Scorpan, *Tipuri necunoscute de opaițe romane descoperite recent în Dobrogea*. Prima comunicare, luând în discuție mai ales izvoarele epigrafice, a constituit o importantă contribuție la cercetarea acestui fenomen complex, cu implicații deosebite în istoria patriei noastre. Cea de a doua a pus în circulație tipuri inedite de lămpi romane dintre care unele s-au păstrat o lungă perioadă de timp, transmitându-se și în epoca feudalismului timpuriu.

¹ Publicăm, la cererea Biroului Filialei, în locul raportului, cu caracter provizoriu, ținut în fața Adunării generale, darea de seamă prezentată în 14 decembrie 1973 în fața Adunării generale a Filialei.

În ședința din 26 februarie 1973 au fost audiate următoarele lucrări :

Gh. Papuc, *Un sarcofag de epocă romană la Tomis*;

P. Diaconu, *Inoazia cumanilor din anii 1122—1123*.

Cea dintâi comunicare a prezentat descoperirea deosebit de importantă, a unui sarcofag dublu cu inscripție și inventar arheologic variat, bine conservat. Cea de a doua, pe baza îmbinării judicioase a izvoarelor scrise cu cele arheologice, constituie o contribuție importantă la cunoașterea unui moment istoric mai puțin clar din istoria noastră.

Ședința din 28 martie 1973 a fost dedicată marelui poet latin Publius Ovidius Naso. Cu acest prilej au fost prezentate următoarele comunicări :

Nicolae Ionescu, regretatul nostru colaborator : *Toponime ale Dobrogei în opera lui Ovidiu*;

Nicolae Frecea, *Sentimentul cetății în opera lui Ovidiu*.

Prima comunicare, folosind opera din exil a poetului, pune în discuție localitățile antice și ținuturile din Dobrogea menționate în ea. Cea de a doua, întocmită pe baza studiului întregii sale opere — și cu precădere al „Fastelor” — relevă existența unui sentiment înălțător al cetății — patriotism — la Ovidiu, în strânsă legătură cu situația istorică în care aceste opere au fost scrise.

În ziua de 13 aprilie 1973 în cadrul Filialei noastre președintele societății, tovarășul acad. Al. Graur, a prezentat comunicarea *Soarta imparisilabelor latine*, lucrare de mare valoare științifică.

Tot în luna aprilie a.c. membrii Filialei au participat la sesiunea științifică organizată de Muzeul de arheologie în vederea discutării problemelor legate de viitorul muzeu de istorie medie, modernă și contemporană a Dobrogei. Unii dintre membrii Filialei au prezentat cu acest prilej și comunicări.

În perioada estivală activitatea Filialei noastre s-a întrerupt — o parte din membrii ei — profesorii — aflându-se în vacanță, iar alții — muzeografii — fiind plecați pe șantierele arheologice din județ.

În toamna acestui an — mai exact în luna octombrie — membrii Filialei au participat la o altă importantă manifestare științifică — sesiunea anuală de comunicări a Muzeului de arheologie Constanța. Membrii Filialei au întocmit 17 comunicări pe teme istorice, arheologice și filologice, ori au participat la discuții sau ca simpli auditori.

Prin aceste două manifestări s-a realizat antrenarea membrilor Filialei la acțiunile științifice de mai mare amploare ce s-au desfășurat în Constanța.

Dacă în anul care a trecut am beneficiat de contribuția mai directă a unora dintre membrii Filialei noastre cu comunicări de înaltă ținută științifică, nu am reușit încă antrenarea tuturor profesorilor de latină ori de istorie din oraș — care de multe ori ne ocolesc — la acțiunile Filialei noastre.

De asemenea s-au discutat puțin aspectele învățămîntului umanistic din Constanța, măsura în care latina, istoria veche sînt promovate în învățămîntul nostru liceal.

Ședințele lunare ale Filialei noastre au fost reluate prin adunarea generală de alegeri din 9 ianuarie 1973, cu care prilej au fost prezentate și două comunicări :

R. Ocheșeanu, *Monede ptolemaice și alexandrine descoperite în Dobrogea*;

A. Rădulescu, *Note arheologice tomitane*.

Cea dintâi s-a oprit asupra circulației unor tipuri de monede mai rar întîlnite în Dobrogea și a semnificației lor; a doua valorifică științific rezultatele unor cercetări arheologice mai vechi ori mai noi din Constanța, deosebit de importante pentru cunoașterea evoluției istorice a acestei localități.

Cu acest prilej a fost ales și biroul de conducere al filialei constănțene din care fac parte tovarășii : Adrian Rădulescu — președinte, M. Irimia — secretar, Nicolae Frecea și Constantin Daba — membri, Elisabeta Rucăreanu-Leondarie — casier.

În anul trecut, ca dealtfel și în ceilalți ani, la ședințele Filialei au fost invitați uneori, în afara membrilor ei, și alte persoane sau studenți care și-au manifestat interesul pentru activitatea noastră.

Acestea sînt, expuse pe scurt, principalele manifestări ale Filialei în perioada parcursă. Sperăm ca printr-o muncă mai susținută rezultatele să fie în viitor mai vizibile, pe linia valorificării științifice a bogatului patrimoniu cultural și istoric al Dobrogei.

Raportul de activitate al Filialei Craiova, prezentat de prof. L. STOIANOVICI-DONAT :

Filiala craioveană a Societății de studii clasice s-a înființat la 5 aprilie 1973, cînd Biroul Societății, examinînd cererea comitetului de inițiativă pentru înființarea acestei filiale la Craiova, a hotărît aprobarea cererii, iar adunarea societății, ținută în aceeași zi, a confirmat-o.

Inițiativa înființării filialei craiovene a Societății de studii clasice a fost sprijinită de tov. acad. Al. Graur, care a avut în acest scop o întâlnire cu membrii craioveni ai Societății de studii clasice, la 21 martie 1973. Cu acest prilej s-a reafirmat necesitatea înființării acestei filiale pentru desfășurarea unei mai susținute colaborări de specialitate între cercetătorii Academiei și cadrele didactice de limbă latină de la liceele și Universitatea din Craiova.

Tovarășul acad. Al. Graur i-a asigurat pe cei prezenți de posibilitatea înființării filialei craiovene, iar tov. decan al Facultății de filologie din Craiova, conf. dr. I. Trăistaru, mulțumind tov. acad. Al. Graur pentru sprijinul acordat, îl asigură că și conducerea facultății va sprijini viitoarea filială, oferindu-i un sediu pentru a-și desfășura activitatea în bune condițiuni.

La 25 mai 1973 a avut loc ședința de constituire a filialei și alegerea comitetului ei de conducere pe anul școlar în curs. Din comitet fac parte Lileta Stoianovici-Donat, președinte, Victoria Arjoca, vicepreședinte, și Katalin Dumitrașcu, secretar.

A urmat vacanța de vară, după care, activitatea propriu-zisă a filialei a început la 30 octombrie 1973, cu ordinea de zi obișnuită: prezentarea de cărți, susținerea comunicării *Homer și balada populară românească* de tov. prof. C. Poghir, invitatul filialei, discuții și diverse.

Raport asupra gestiunii financiare, prezentat de prof. TR. COSTA:

La începutul anului 1972/1973, Societatea de studii clasice avea, raportată din anul precedent, suma de lei 1713,55 (una mie șapte sute treisprezece lei și cincizeci și cinci de bani), proveniți din cotizații.

În cursul anului 1972/1973 s-au încasat din cotizații lei 5855 (cinci mii opt sute cincizeci și cinci de lei), s-au cheltuit, prin casier, cu acte justificative, lei 165 (una sută șazeci și cinci de lei) și s-au depus la CEC lei 3865 (trei mii opt sute șazeci și cinci de lei). Au rămas deci lei 3538,55 (trei mii cinci sute treizeci și opt de lei și cincizeci și cinci de bani).

Soldul la CEC al Societății, la 1 decembrie 1972, era de lei 41.530,02 (patruzeci și una de mii cinci sute treizeci de lei și doi bani); în cursul anului 1972/1973 s-au adăugat (din subvenții, donații, cotizații, dobânzi și încasări diverse) lei 31.530 (treizeci și una de mii cinci sute treizeci de lei) și s-au cheltuit lei 32.531,80 (treizeci și două de mii cinci sute treizeci și unu de lei și optzeci de bani), soldul CEC fiind la 10 noiembrie 1973 de lei 40.528,22 (patruzeci de mii cinci sute douăzeci și opt de lei și douăzeci și doi de bani). În acest sold se află însă cuprinse și sumele datorate Ministerului Educației și Învățământului care nu au fost consumate la congresul de la Cluj, și anume lei 39.173 (treizeci și nouă de mii una sută șaptezeci și trei de lei), soldul CEC al Societății reducându-se astfel la lei 1.355,22 (una mie trei sute cincizeci și cinci de lei și douăzeci și doi de bani). Apelăm deci la membrii Societății să-și achite de urgență cotizațiile curente și mai ales restante.

Raportul Comisiei de cenzori, prezentat de prof. D. CRĂCIUN:

Verificând raportul asupra gestiunii financiare, întocmit de prof. Tr. Costa, casierul Societății, Comisia de cenzori constată că datele acestui raport sînt în conformitate cu actele justificative anexate, iar cheltuielile au fost făcute în interesul Societății, respectîndu-se dispozițiile statutare. Comisia opinează pentru acordarea descărcării de gestiune.

Discuții. Pe marginea rapoartelor, pun întrebări, aduc completări și prezintă propuneri: prof. N. I. BARBU, I. FISCHER, prof. C. CHIRCU, DAVID POPESCU, C. TRENTA, V. ARJOCA, D. CRĂCIUN, C. DRĂGULESCU.

Prof. N. I. BARBU informează Adunarea asupra săptămîinii prieteniei italo-române desfășurate între 25 și 31 iulie la Sulmona și la Roma. Cu acest prilej, o echipă de studenți în filologie clasică au interpretat un act din piesa *Ovidiu* de V. Alecsandri în traducerea latină a d-sale. S-a putut remarca starea de spirit favorabilă învățămîntului clasic în rîndurile publicului italian. Prof. Barbu se declară, și de această dată, de acord cu propunerea prof. D. M. Pippidi de a se include abonamentul la „Studiul clasice” în cotizația de membru și de a se fixa aceasta din urmă la 100 lei anual.

I. FISCHER, după ce dă cîteva detalii asupra situației financiare, amintește de două acțiuni ale Societății din ultimul an: au fost transmise liceului clasic din București circa 35 cărți provenite din donațiile cîtorva membri ai Societății (prof. N. Corciu, Maria Simionescu D. M. Pippidi, A. Graur etc.); face apel ca această acțiune să continue și reia o sugestie a prof. Margareta Nasta de a se cere autorilor de traduceri și de lucrări din domeniul filologiei clasice de a dona liceului cîte un exemplar din acestea. Anunță apoi că alte două texte

din proiectata colecție bilngvă se află în curs de elaborare : *Cei șapte contra Tebei* (ed. L. Lupaș) și *Dialogul despre oratori* (ed. D. Slușanschi).

Prof. C. CHIRCU, propune înființarea sistemului subscripției anticipate pentru editarea revistei.

Prof. DAVID POPESCU socotește de datoria Comisiei de cenzori de a întocmi raportul financiar.

Prof. V. ARJOCA propune ca Societatea să dedice ședințe speciale pentru profesorii de liceu. E necesară discutarea manualelor actuale și a metodelor de alcătuire a unor manuale adecvate scopului învățării limbii latine, ca obiect de cultură generală și cu număr redus de ore.

Prof. D. CRĂCIUN propune suspendarea neîntirziată a calității de membru pentru neplătici și consideră că o cotizație de 100 lei anual ar putea fi acceptată de toți membrii Societății.

Prof. C. DRĂGULESCU dă noi detalii privind situația limbii latine în învățământ ; e de acord cu includerea abonamentului în cotizație.

În numele Biroului răspunde prof. D. M. PIPPIDI.

Se supune apoi Adunării **descărcarea de gestune**. Aceasta este acordată de unanimitatea membrilor prezenți.

Alegerea Biroului pe anul 1973—1974. Pentru conducerea lucrărilor se alege un prezidiu compus din prof. IORGU STOIAN, președinte, prof. C. CHIRCU și AL. GIURGEA, membri.

S-au făcut următoarele propuneri :

Pentru funcția de președinte : acad. AL. GRAUR (propus de HORTENSIA DUMITRESCU).

Pentru funcția de vicepreședinte : prof. R. VULPE (propus de prof. M. MARINESCU-HIMU), prof. N. I. BARBU (propus de prof. D. CRĂCIUN), prof. N. LASCU (propus de prof. DAVID POPESCU), prof. VAL. GEORGESCU (propus de I. FISCHER), prof. C. POGHIRC (propus de prof. DAVID POPESCU).

Pentru funcția de secretar : prof. D. M. PIPPIDI (propus de prof. R. VULPE).

Pentru funcția de secretar adjunct : I. FISCHER (propus de prof. D. M. PIPPIDI).

Pentru funcția de casier : prof. TR. COSTA (propus de I. FISCHER).

Au fost aleși :

Președinte : acad. AL. GRAUR (cu unanimitatea voturilor).

Vicepreședinți : prof. R. VULPE (cu unanimitatea voturilor), prof. N. I. BARBU (cu unanimitatea voturilor), prof. N. LASCU (cu unanimitatea voturilor).

Secretar : prof. D. M. PIPPIDI (cu unanimitatea voturilor).

Secretar adjunct : I. FISCHER (cu unanimitatea voturilor).

Casier : prof. TR. COSTA (cu unanimitatea voturilor).

Alegerea Comisiei de cenzori. S-au făcut următoarele propuneri :

Pentru funcția de cenzor : prof. DAVID POPESCU și E. DOBROIU (propuși de prof. D. CRĂCIUN).

Pentru funcția de cenzor supleant : prof. C. DRĂGULESCU (propus de prof. N. I. BARBU), N. Ș. TANAȘOCA (propus de I. FISCHER).

Au fost aleși :

Cenzori : prof. DAVID POPESCU (cu unanimitatea voturilor) și E. DOBROIU (cu unanimitatea voturilor).

Cenzori supleanți : prof. C. DRĂGULESCU (cu unanimitatea voturilor) și N. Ș. TANAȘOCA (cu unanimitatea voturilor).

În numele noului Birou, acad. AL. GRAUR arată că în împrejurările dificile pentru disciplina noastră și pentru Societate este nevoie de solidaritatea tuturor și de spirit combativ. În acest sens trebuie interpretate referirile la necesitatea continuității în conducerea Societății. Mulțumește pentru încrederea acordată și asigură Adunarea că noul Birou va face tot ce-l va sta în putere spre a nu o dezamăgi.

Ședința se ridică la ora 20²⁰.